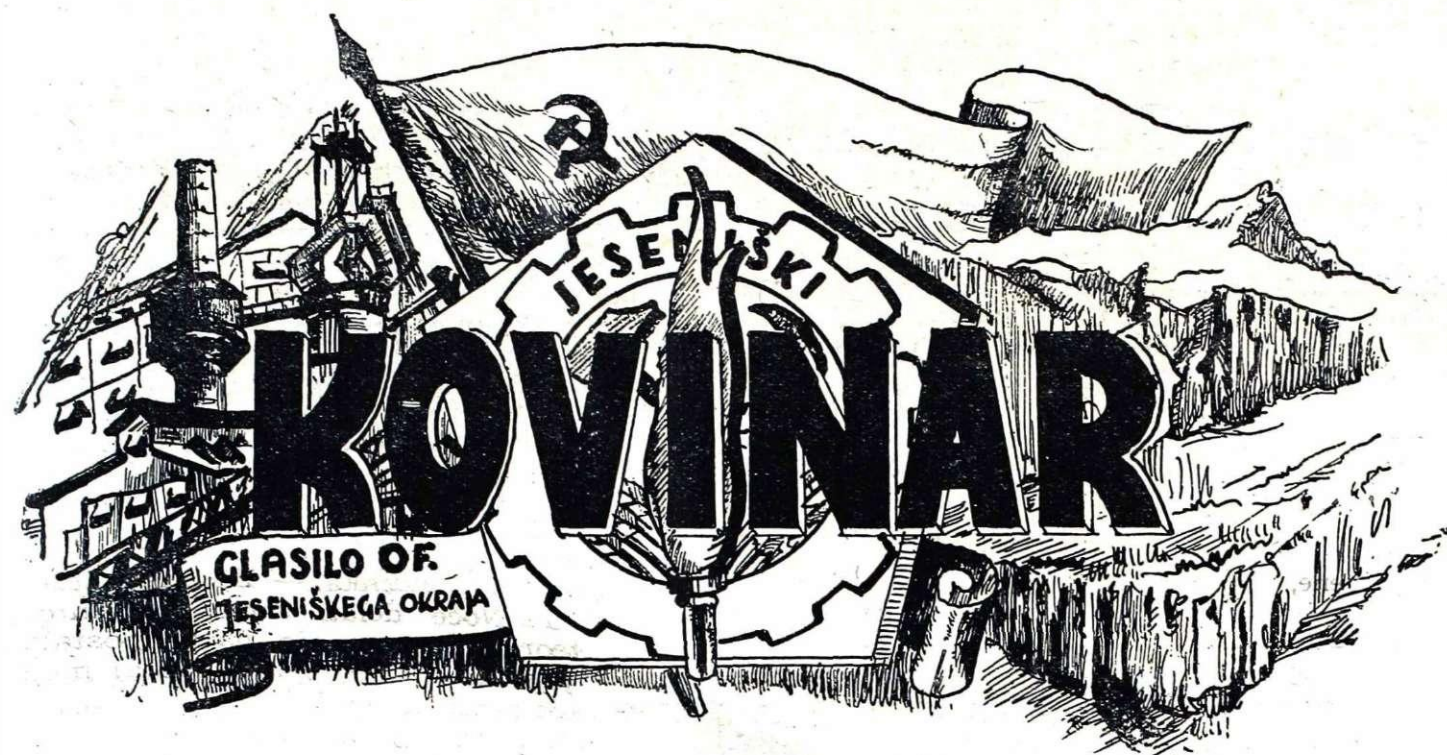

8. marec praznik žena

Nas čakajo velike in težavne naloge, in če rečem nas, potem se to posebno tiče naših žena in vaše organizacije, ki mora vključiti vse rodoljubne žene in jih vsestransko aktivizirati, da bodo prispevale čim več k našim splošnim naporom za uresničenje ciljev, ki bodo pomenili, ko bodo doseženi, srečo in blagostanje za naše narode, za naše otroke in za naše bodoče rodove.

(Iz govora maršala Tita na II. kongresu AFŽ Jugoslavije ne 25. I. 1948)

Leto I.

Jesenice dne 8. marca 1948

Štev. 5

8. MAREC - MEDNARODNI PRAZNIK ŽENA

8. marec je mednarodni praznik žena, ki ga proslavljajo vse napredne in delovne žene vsega sveta.

Na dan 8. marca 1909 so ameriški socialisti priredili demonstracije in zahtevali volivno pravico za žene. Od takrat ima ta dan značaj mobilizacije za osvobojenje žene v vseh deželah sveta ter se je 8. marec v tem smislu tudi dejansko proslavljal.

Na mednarodni konferenci socialistk leta 1910 v Kopenhagenu na Danskem je Klara Zetkin predlagala, da bi 8. marec proslavljale kot mednarodni dan borbene vzajemnosti žena. 1911. leta so žene Avstrije, Švice, Danske in Nemčije proslavljale 8. marec.

Leta 1913 so tudi v carski Rusiji proslavili 8. marec, čeprav jim je carska vlada to ovirala. 8. marca 1914. leta so v Nemčiji tisoči žena demonstrirali proti aretaciji velike borke za uresničenje prave demokracije — Roze Luxemburg.

Tako vidimo, da se je ta dan praznoval že v letih pred prvo svetovno vojno, ni pa ta praznik imel takrat tako izrazitega revolucionarnega značaja, kakor v letih svetovne vojne, zlasti leta 1917.

Na mednarodni praznik žena, dne 8. marca 1917 so odšle na ulice ruske žene in zahtevale, da se vrnejo moške iz fronte, da hočejo mir. Pridružili so se jim ruski vojaki in delavci.

Po Oktobrski revoluciji slavijo narodi Sovjetske zveze 8. marec kot svoj skupni praznik. Na ta dan odpirajo ustanove za zaščito matere in otroka, podeljujejo nagrade in pohvale najboljnim delavkam, kolhoznicam in drugim.

Tudi pri nas v Jugoslaviji so žene proslavljale 8. marec že pred vojno. Kljub terorju so demonstrirale in zahtevale zvišanje mezde, za enako delo enako plačilo in volivno pravico. Nosilke borbe za pravico žene so bile pri nas v prvi vrsti tovarniške delavke. Vključevale so se v štrajke, n. pr. v Trbovljah in Jesenicah, v katerih so prav junaško nastopale. Tik pred vojno so začele izdajati napredno „Našo ženo“, ki je skratkim presledkom izhajala ves čas okupacije in izhaja še danes.

8. marec smo v Jugoslaviji praznovali tudi med borbo in sicer z mitingi po edinicah in po osvobojenih vaseh. Na neosvobojenem ozemlju so žene kljub strašnemu fašističnemu terorju proslavljale 8. marec z demonstracijami za osvoboditev pripornikov, organizirale so nabitelne akcije za partizane, pisale po hišah mest in vasi gesla osmega marca.

Tako so se tedaj vršile proslave v znamenju mobilizacije žena za borbo proti okupatorju in domačim izdajalcem. Popolnoma svobodno pa smo praznovale svoj praznik šele po

osvoboditvi. Naše povojne proslave so se vršile v znamenju mobilizacije ženskih množic za izgradnjo in obnovo dežele, v znamenju vzajemnosti z ženami drugih dežel, v znamenju mobilizacije vseh naših sil za izpolnitev petletke v industriji kakor tudi na vasi. Letos ga bomo praznovali v znamenju nalog, ki nam jih je na II. kongresu AFŽ nakazal naš voditelj tovariš Tito.

8. marec praznuje vse nacionalne edince, ki so vključene v Mednarodno demokratično federacijo žena. Mednarodna demokratična federacija žena si je ob svoji ustanovitvi leta 1945 postavila za cilj, da združi žene vsega sveta ne glede na raso, narodnost, veroizpoved ali politične nazore, da se bodo skupno borile za popolno uničenje fašizma, za trden in trajen mir, za družbeni napredek in ženske pravice. Z ustanovitvijo Mednarodne demokratične federacije žena so žene vsega sveta dobile avantgardo, ki trdno stoji na bojnih položajih proti vsem, ki napadajo mir, svobodo in neodvisnost narodov.

V ostrem in napetem položaju v svetu, ob vedno večji agresivnosti ameriških monopolov se vedno bolj kaže pravilnost linije Mednarodne demokratične federacije žena. Svetovna reakcija na čelu z ameriški monopolističnimi kapitalisti se trudi, da bi obnovila nemški vojni potencial, da bi jim služil za novo svetovno klanje. Te klice vodijo vojno v Indoneziji, v Grčiji, v Vietnamu, na Kitajskem vršijo krvav teror v južni Monkariji, ščuvajo vse reakcionarne in nazadnjaške sile v državah ljudske demokracije.

Nasproti tem se pa vse demokratične sile sveta na čelu s Sovjetsko zvezo iz dneva v dan krepe. Kakor so napredne ženske organizacije, ki so združene v Mednarodni demokratični federaciji žena v stalni borbi z vladajočimi razredi v njih lastnih državah, so napredne ženske organizacije v deželah ljudske demokracije eden izmed trdnih stebrov ljudske oblasti. Zato reakcija vodi tudi najostrejšo borbo proti Mednarodni demokratični federaciji žena, ki zavzema odločno in jasno stališče vprašanja miru in borbe proti vojnim hujskačem.

Lani in letos je bil v Parizu kongres meščanske unije žena. Program te organizacije omejuje aktivnost žene samo na kuhinjo, cerkev in otroke, torej fašistični program, ki hoče držati ženo v okovih, odmaknjeno od vsega, kar je naprednega.

Manifest te organizacije ne pove niti besede o borbi proti fašizmu, niti besede o okrepitvi demokratičnih pravic, temveč teži ta organizacija za razbitjem Mednarodne demokratične federacije žena. Vse te organizacije skušajo odvrniti pozornost žena od osnovnih problemov današnjega časa, od borbe za mir. Opirajo se na reakcijo, ugled Mednarodne demokratične federacije žena pa kljub vsem tem bednim poizkusom neprestano raste.

Od osnovanja mednarodne demokratične federacije žena ni minil niti en sestanek, da se ne bi priglasile nove nacionalne sekcije naprednih ženskih organizacij v članstvo. Po sedanjem stanju je v Federaciji 48 nacionalnih članic.

Federacija sprejema dnevno proteste od najrazličnejših nacionalnih sekcij proti politiki reakcije v Grčiji, Indoneziji, Španiji, Vietnamu, Kitajskem itd.

Antifašistična fronta žena Jugoslavije kot ena izmed najvidnejših članic Mednarodne demokratične federacije žena gre trdno po tej poti. Iz borbe proti okupatorju je prešla jugoslovanska antifašistka v borbo za obnovo dežele kot enakopraven državljani, se bori za izgradnjo socializma v svoji državi.

II. kongres Antifašistične fronte žena je poleg ugotovitve ogromnih uspehov, ki jih je Antifašistična fronta žena Jugoslavije dosegla, nakazal tudi napake pri dosedanjem delu. Kot eno velikih napak organizacije je nakazal maršal Tito ožino organizacije. Ugotovitev, da je še mnogo žena, ki se tega ustvarjalnega dela ne udeležujejo, velja tudi za naš okraji. Tudi pri nas so žene, ki se ne zavedajo svojih dolžnosti. S svojo pasivnostjo počasi prehajajo v skupino onih, ki jim je naše novo življenje tuje, ki ne ljubijo nove Jugoslavije, ki so pod vplivom sovražnikov naše ljudske demokracije. Tega ne more opravičiti noben izgovor, da so nekatere v času borbe že dovolj naredile. Nič manj kot v času borbe zahteva današnji čas od nas nenehnega požrtvovalnega dela. Gospodarska borba je v gotovih etapah ostra, ostrejša kot je bila z orožjem. Vsak, ki je fizično in umsko sposoben za nadaljnje delo, ne more nikoli misliti, da je dovolj storil za skupnost, je poudaril naš voditelj, maršal Tito.

Antifašistična fronta žena ni le ženska organizacija, temveč je eden najmočnejših stebrov Ljudske fronte Jugoslavije. Zato bodo žene

(Nadaljevanje na drugi strani)

Žene! Čuvajte naše otroke in bdite nad njimi, da bi lahko zares postali dostojni državljani nove Jugoslavije, državljani nove socialistične države

Enakopravnost žene zahteva njeno vključevanje v proizvodnjo

Petletni plan, osnova in garancija za dvig življenjskega standarda delovnih ljudi, fundament ekonomske, politične in nacionalne neodvisnosti, postavlja pred nas vse, posebno pa pred podjetja, njihove uprave, njihova operativno-upravna vodstva in sindikalne organizacije, vrsto nalog. Te težke naloge bomo mogli rešiti samo z zavestnim delom vseh članov naših delovnih kolektivov.

V sklopu teh nalog in važnih problemov je gotovo ena izmed najvažnejših — pritegniti v našo proizvodnjo in izgradnjo naše industrije desetisoče novih delavcev. Razširjenje ekonomske baze naše zemlje in pa nadaljnja izgradnja te baze zahteva nove delovne sile; treba bo najti nove delavce na podeželju in jih vključiti v našo industrijsko proizvodnjo.

Rabimo novih delavcev in to veliko novih delavcev. Pri nas smo odpravili brezposelnost. Čudovito nasprotje naše ljudske države s kapitalističnimi državami zapadnega sveta, kjer grozi delovnemu človeku brezposelnost. Pri nas Titov petletni plan za dvig življenjskega standarda delovnega ljudstva s pomanjkanjem delovne sile, tam Marshallov načrt za ekonomsko, politično in nacionalno zaslužjevanje ljudskih množic z grožnjo brezposelnosti in osiromašenja delovnega človeka.

Pri nas je še dovolj ljudi, ki še vedno stojijo ob strani ali pa so le delno vključeni v proizvodnjo. Še daleč ne dajo vsega, kar bi mogli dati za skupnost. Na podeželju so ljudje, ki jedva živijo, zaslužijo premalo, da bi mogli živeti vse leto. Pričakujejo pomoči od skupnosti, kateri pa le malo ali nič ne dajejo. Vsi ti ljudje bi si mogli v tovarni izboljšati življenjske pogoje in dobivati od skupnosti vse, kar potrebujejo za življenje.

Velika rezerva delovne sile za izvedbo petletnega plana so zlasti naše žene, ki so v času okupacije pogumno in trdovratno stopile v borbo proti okupatorju in domačim izdajalcem, danes pa so le delno ali pa sploh niso vključene v našo gospodarsko borbo. Premalo jih je zaposlenih v tovarnah, gradiliščih in prometu. Vzrok temu pojavu je nezavednost in nerazumevanje nekaterih mojstrov in uprav podjetij, ki so vključeni z neutemeljenimi predsodki, da žena ne spada na važna mesta v proizvodnji, posebej ne v težko industrijo. Naloga aktivistov je in mora biti, da te ljudi prepričamo, da ti predsodki v ljudski državi nimajo nobene podlage.

V železarni na Jesenicah so žene zaposlene na najrazličnejših, tudi odgovornejših mestih

(Nadaljevanje s prve strani)

Jugoslavije letos praznovala svoj praznik v smislu vključevanja in aktivizacije novih žena za delo pri vseh gospodarskih nalogah. Posebno paznjo pa bo morala organizacija AFŽ posvetiti vzgoji našega mladega rodu. Slednja žena-mati naj se zaveda Titovih besed: „Ni dovolj, če so otroci oblečeni, nahranjeni itd., predvsem je važno, da bodo otroci vzgojeni v duhu nove Jugoslavije, da bodo otroci vzgojeni tako, da bodo čuvali pridobitve krvave štiri-letne borbe, da bodo ponosni na žrtve svojih očetov in mater. Da pa bo mogla žena-mati izpolnjevati to ogromno nalogo, mora biti ona sama vzgojena, zavedna, predana duhu novega časa.“

Naše žene so ogromno žrtvovala v času narodno-osvobodilne vojne. Zato imajo pravico odločno nastopiti proti vojnim hujskačem in sovražnikom miru. Zato dvigamo antifašistiške Jugoslavije skupno z naprednimi ženami vsega sveta svoj glas proti vsem tistim, ki hujskajo na novo vojno, sami pa niso občutili bede in zla, niso bili na krvavih poljanah kjer so padali sinovi in hčere naših narodov.

Protestiramo proti divjanju monarhofašistov v Grčiji in bomo pomagale temu herojskemu ljudstvu, dokler ne izvojuje svojih pravic.

Naj živi osmi marec, naš borbeni praznik!

prav po vseh obratih. Imamo jih na plavžu, v martinarni, v valjarnah profilnega železa in pločevine, v vseh predelovalnih obratih, prometnem in gradbenem odseku. Njim v čast moramo povedati, da so dobre delavke, nekatere celo udarnice in racionalizatorke, na nekaterih mestih tudi boljše od moških delavcev. Možnost namestitve žena v obratih železarn pa še zdaleka ni povsem izkoriščena. Veliko je delovnih mest, kjer bi bile lahko zaposlene žene, pa se temu upirajo naši konservativni mojstri in obratovodje. Zlomiti bo treba to

Žena v industriji — žerjavovodka

konservativnost s prepričevanjem in namestiti žene na odgovarjajočih mestih.

Enakopravnost žene ne sme biti samo formalna enakopravnost nekdanjih emancipirank. Socializem zahteva dejansko enakopravnost žene. Taka enakopravnost pa je nemogoča brez gospodarske samostojnosti. Kadar se bodo žene množično vključile v proizvodnjo, bodo postale tudi gospodarsko neodvisne. Z gospodarsko neodvisnostjo pa so ustvarjeni vsi pogoji tudi politične in kulturne enakopravnosti žene. Zaradi tega je borba žena za vključevanje v produkcijo istočasno borba za dejansko enakopravnost. To borbo, ki je tudi borba proti zaostalosti, bodo mogle izvesti naše žene z uspehom le tedaj, če bodo postale zavedne in bodo s trdno voljo pod vodstvom Osvobodilne fronte, pod vodstvom Komunistične partije in tovariša Tita naslonjene na revolucionarno silo vsega delovnega ljudstva naše ljudske države.

V naši Ustavi je zapisano: „Za enako delo enako plačilo.“ Za staro Jugoslavijo in danes še tudi za zapadni imperialistični svet je značilno, da noče narediti ničesar za strokovno usposobljenost žene. Pušča jih v kulturni, produkcijski in politični zaostalosti. V kapitalističnih državah je žena zkoriščana v dvojnem smislu: prvič je kot nekvalificirana zaposlena na najslabših mestih, drugič pa je na teh mestih slabše plačana od moške delovne sile. Pri

nas pa se ljudska oblast in Ljudska fronta zavedata, da je za dosego „za enako delo enako plačilo“ treba ženo kvalificirati, ji dati strokovno izobrazbo. Hočemo žene — mojstre, žene — zidarje, žene — ključavničarje, žene — metalurge itd. Ta cilj bomo dosegli s prepričevanjem.

Na lahki progi na Javorniku delata dve mladinki kot dvigalki pri valjih. Včasih je bila to izključno stvar moških. Govoril sem z mlado delavko — Primorko. Navdušena je nad svojim delom: „Nikdar več ne grem nazaj v adjuštažo. Zadovoljna sem z delom. Treba je paziti, včasih precej pritisniti. Vem pa, da produciram, da proizvajam material, ki je potreben naši skupnosti. Delo je poleg tega še zanimivo...“ Druga mladinka — Bosanka želi čimprej v tečaj. Noče delati samo mehanično. Hoče tudi teoretičnega znanja, da bo postala mojster svojega dela. Hoče vedeti, zakaj mora delati tako kot zahteva predelavec. Zaradi tega čaka naše obratovodje važna naloga, da takoj organizirajo tečaje, važna naloga čaka mojstre, da posvetijo več časa individualni vzgoji naše mladine, posebej žena. Borka iz Primorske — rezervni oficir Narodne milice — dela na prostoru: „Ne grem v pisarno. Ker sem novinka, bom delala nekaj časa tu, potem pa želim k stroju. Hočem se vključiti v delovni proces proizvodnje. Vem, da rabi skupnost delovnih rok. Hočem biti enakopravna in zato sem tudi v železarno prišla.“

Uprava železarne bo organizirala tečaje za polkvalificirane in kvalificirane delavce s posebnim ozirom na žensko delovno moč. Na vsa lažja delovna mesta moramo postaviti naše invalide in naše žene. S tem bomo sprostili precej moške delovne sile in jo zaposlili na težjih, za žene neprimernih delih. Vsi obrati so javili možnost zaposlitve žen. Že po teh podatkih je možno dvigniti število zaposlenih žen v železarni za 100 procentov. S pravilnim in upornim delom ženske komisije, ki je bila pred kratkim ustanovljena, s stalnim prepričevanjem naših mojstrov in obratovodij, bomo že letos mogli dvigniti stalež žena na 25% vsega delavstva v tovarni. Za dosego tega pa bo potrebna pomoč vseh množičnih organizacij, zlasti AFŽ in LMS.

Industrijska metalurška šola železarne vzgaja mladince za srednji tehnični kader — topilce, valjavce, livarje itd. Žal ni med njimi niti ene mladinke. Temu je vzrok tradicija, ki misli, da za mlado dekle ni druge poti, kot da stopi v službo kot tekačica, ki naj se počasi skuša preriniti v pisarno. Krivdo nosijo pri tem tudi nekateri starši, ki sebično ljubijo svoje otroke in ne skrbijo za strokovno usposobljenost otrok, zlasti ne deklet. Pozabljajo, da bi kvalifikacija prinesla dekletom ekonomsko neodvisnost in s tem dejansko enakopravnost. Naloga Osvobodilne fronte, sindikatov, AFŽ in LMS je, da z masovno in individualno agitacijo spremenijo to stanje. Delavke — udarnice bodo pri tem storile svojo dolžnost. Z novim letom vajeniške šole moramo sprejeti najmanj 20% ženske mladine.

Z vključitvijo žena v proizvodnjo je v tesni zvezi vprašanje pogojev, ki dejansko omogočajo delavki materi vstop v tovarno in jo rešijo skrb za otroka in za gospodinjstvo, ter vzbude zanimanje za proizvodnjo. Tu mislim domove igre in dela in otroških jasli ter dobrih delavsko-nameščenskih menz. V domu igre in dela bo otrok pod zdravniškim nadzorstvom dobival dobro in pravilno vzgojo, da bo mogel nekoč postati pošten in delaven član naše skupnosti. Preozko pa bi reševali vprašanje DID-ov in otroških jasli, če bi to stvar prepuščali samo upravi podjetja in kvečjemu še sindikalnim podružnicam. Organizacija AFŽ mora temu vprašanju posvetiti vso skrb in pozornost, ker le na ta način bomo dosegli čimvečjo samostojnost žene. Oddelek delavske preskrbe železarne, ki je sicer šele v razvoju, pa bo z dobrimi menzami, ob ceneni in zadostni hrani razbremenil tudi delavko — gospodinjo.

Ing. Torkar Janko

Tovarišice, naša lepša bodočnost more biti samo delo naših rok ter naših umskih in fizičnih naporov

Pred volitvami v Okrajni ljudski odbor Jesenice

Dne 6. februarja t. l. je Predsedstvo Prezidijske ljudske skupščine LRS objavilo razpis volitev v okrajne ljudske odbore, ki bodo v nedeljo, 21. marca t. l. S temi volitvami bomo napravili nov korak k nadaljnji utrditvi naše ljudske oblasti. Oživitviti moramo vse tisto, za kar so dajali svoja dragocena življenja naši najboljši v krvavi borbi proti okupatorjem in domačim izdajalcem. Uresničiti moramo to, za kar se široke ljudske množice v novi Jugoslaviji borijo že tretje leto na polju gospodarske obnove ter industrializacije in elektrifikacije zemlje.

Pred Osvobodilno fronto našega okraja stoji naloga, da s pravilnim tolmačenjem vseh gospodarskih problemov pokaže ljudstvu pot, ki nas vodi do boljšega življenja. Volitve bodo pokazale, koliko je Osvobodilna fronta na vasi povezana z množicami, kolikšna je aktivnost LMS in AFŽ pri vzgoji ljudskih množic.

V okrajni ljudski odbor Jesenice bomo volili 70 odbornikov v 70 volivnih enotah. Na vaških sestankih moramo izbrati izmed najboljših najboljše, ki naj bi predstavljali našo ljudsko oblast ne samo po obliki, ampak tudi po vsebini.

Oblika naše ljudske oblasti oziroma ljudskih odborov ne dovoljuje, da bi imeli besedo le nekateri, ki so gospodarsko najmočnejši kot je bil to slučaj v bivših občinah, kjer so „gospod župan“ dajali navodila, odborniki pa so poslušno prikimavali. Princip ljudske oblasti je v tem, da daje možnost uveljavljanja širokim množicam, katerih predstavniki so člani ljudskega odbora. Samo odbor, ki ščiti interese širokih ljudskih množic, zlasti interese siromašnih slojev, ki v stari Jugoslaviji nikakor niso mogli priti do veljave, samo tak odbor je po obliki in tudi po vsebini organ ljudske oblasti.

V proračunski kampanji smo videli, kako velikega pomena je lokalno-komunalno gospodarstvo. Stara skorumpirana bivša Jugoslovanska oblast ni imela skoraj nobenih gospodarskih podjetij, ki bi krila lokalne potrebe. Za kritje teh potreb je črpala vire iz raznih trošarin, ki so padale na breme širokih delovnih množic. Pri nas so te trošarine z marcem ukinjene. Glavni vir kritja lokalnih potreb bodo gospodarska podjetja krajevnih oziroma okrajnih ljudskih odborov. To daje organom ljudske oblasti nove naloge. **Organi ljudske oblasti morajo biti neposredni organizatorji gospodarskih podjetij in jih morajo tudi sami upravljati v interesu širokih ljudskih množic.** Ti ljudje pa bodo le oni, ki so izšli iz globokih ljudskih vrst. V jeseniškem okraju je že sedaj preko 70 krajevnih in okrajnih podjetij. Vendar še obstojajo odbori, ki nimajo niti enega podjetja. Krivda za to leži nedvomno na ljudeh, ki vodijo gospodarsko življenje dotičnega kraja. Njčesar niso storili za izboljšanje gospodarskih pogojev, vsled česar trpijo škodo predvsem siromašni sloji na vasi.

Ko bomo izbirali kandidate v okrajni ljudski odbor, moramo gledati na to, da bomo izbrali take kandidate, ki so in ki bodo tudi v bodoče zastavili vse sile za dvig lokalnega gospodarstva.

Poleg brige za ustanavljanje in izboljšanje krajevnih in okrajnih lokalno-komunalnih gospodarstev morajo bodoči ljudski odbori posvetiti vso pažnjo tudi izboljšanju preskrbe našega ljudstva, tako na kmetih kot v industrijskih centrih. V prvi polovici februarja je zvezna vlada izdala nove uredbe o preskrbi prebivalstva. Slaba točka našega gospodarstva je nezadostno razširjena trgovska mreža. Proti tej pomanjkljivosti se moramo boriti z vso odločnostjo. Z zgoraj citirano zvezno uredbo so dani vsi pogoji, da si bodo naše vasi mogle po zelo nizkih cenah nabaviti industrijske predmete, na drugi strani pa se bo izboljšala tudi prehrana industrijskega prebivalstva. Treba je samo dobre volje. Naši aktivisti, zlasti pa ljudski odbori, morajo biti do potankosti seznanjeni z novimi uredbami o preskrbi prebivalstva, posebej še z uredbo o vezanih cenah. S to uredbo se našemu kmetu nudijo ogromne

koristi s tem, da bo kupoval lahko po najnižjih cenah industrijsko blago, ako bo s svoje strani prodajal višje svojih pridelkov po vezanih cenah. V stari kapitalistični Jugoslaviji je bil kmet sicer primoran prodajati svoje kmetijske produkte po sramotno nizkih cenah, kupovati pa industrijske izdelke po nezaslišano visokih cenah. To se pravi, da so bile takozvane škarje med prodajo in nakupom široko odprte. Z uredbo o vezanih cenah pa se bodo te škarje močno zaprle prav iz razloga, ker bo kmet prejemal industrijsko blago v sorazmerju z letom 1939 za 12 procentov ceneje. Škarje se bodo tedaj v korist kmeta zaprle za 12% v primeri z letom 1939. Pri tem je pa važno še neko dejstvo. Kmet, ki bo prodajal svoje priidke po vezanih cenah, bo prejel potrdilo — bon, ki mu bo poleg pravice do nakupa industrijskih izdelkov po nizkih cenah služil tudi pri odmeri davkov. Če bo kmet dokazal, da je prodal višek svojih pridelkov po vezanih cenah n. pr. za 10.000 din, drugi kmet pa je prodajal na svobodnem trgu po višjih cenah in prejel za to 50.000 din za isto količino blaga, bodo davčne komisije prvega ocenile z davčno osnovo 10.000 din, drugega pa z davčno osnovo 50.000 din.

Gornje uredbe, ki nudijo neverjetne koristi tako kmetu kot delavcu, pa ne smejo ostati mrtva črka. Ko bomo na masovnih sestankih postavljali kandidate okrajnega ljudskega odbora, moramo resno oceniti njihovo dosedanje delo v luči velike preobrazbe na ekonomskem in kulturno-političnem polju, ki se je pri nas izvršila in se vrši iz dneva v dan.

Več skrbi in pozornosti našim novim delavcem

V zadnjem času je naše hribe in doline pobelil sneg. Nastopila je prava zima. V začetku februarja pa se je obetala lepa, zgodnja pomlad, ki je na široko odprla vrata posameznih gradilišč v našem okraju. Nastopilo je težko vprašanje, kje dobiti delovno silo. Podjetja Gradis in Megrad na Jesenicah, Gradis v Mostah, Projekt v Lescah ter lesno industrijski obrati gozdne direkcije na Bledu so za izvršitev predvidenega plana potrebovali preko 1800 delavcev.

Poslovalnico za delo pri Okrajnem sindikalnem svetu na Jesenicah je čakala velika naloga, ker je večina delovnih ljudi že zaposlenih v obratih železarne. Tovarni verig v Lescah, „Plamenu“ v Kropi ter gradbeni direkciji na Bledu itd. Pomoč so ponudili okrajni sindikalni sveti v Ormožu, Brežicah, Murski Soboti in Tolminu. S pomočjo množičnih organizacij se je tudi v našem okraju našlo še precejšnje število delovnih ljudi, tako da je bilo zaposlenih v januarju 812, v februarju pa 915 delovnih moči. Med njimi je bilo 190 žen. Tudi iz južnih republik naše države, zlasti iz Hrvatske in Bosne je prišlo precej ljudi.

Do tu je stvar v redu. Zdaj pa pogledajmo: Megrad na Jesenicah je v tem času nujno potreboval 150 delavcev, vendar je odklonil zaposlitev nekaterih, češ da niso sposobni za delo, da so nesnažni in nedisciplinirani. Vprašamo: Kje so aktivisti sindikalnih podružnic, da bi dopovedali takim podjetjem, da je treba z ne-kvalificiranimi delavci postopati prav tako kot s kvalificiranimi. Vemo, da so težave s prepričevanjem, vendar naj služi kot vzgled Železarna na Jesenicah, kjer so zaposleni tovariši iz vseh krajev naših republik, med katerimi nekateri prej tovarne sploh nikdar niso videli, pa so vendarle uvedli red in disciplino pri delu in v taboriščih.

Drugo zelo pereče vprašanje je v tem, kje nastaniti zaposleno delovno silo. Železarna bo potrebovala v marcu okrog 200 delovnih moči, nima pa na razpolago stanovanja niti za 10 oseb. Kje tiči vzrok? Koncem decembra 1947 so zapustili Jesenice nemški vojni ujetniki in so ostale barake, kjer so prebivali, še ves ja-

V to preobrazbo je treba posebno na vasi dati prvo mesto organizaciji zadružništva, ki naj omogoči pravilni razvoj gospodarskega življenja na kmetih. Poleg gradnje zadružnih domov ter reorganizacije in decentralizacije zadružništva je ena največjih nalog, ki stoji pred nami, prav ta, da uredba o vezanih cenah postane meso in kri.

Navedene naloge, ki niso lahke, pa bomo v celoti izpolnili le tedaj, če bomo vsi zavihali rokave in se poprijeli dela. Sovražniki ljudske oblasti nas bodo sicer skušali pri tem ovirati, češ, da bo vojna, da Amerikanci že vozijo vojaštvo v Italijo itd. Vsem takim povejmo to, kar je rekel tovariš maršal Tito na zletu udarnikov Srbije: **da vojne ne bo, ker mednarodni imperializem nima ljudi, ki bi se borili za interese kapitalistov. Mi bomo nasprotno razvijali naše gospodarstvo, ki bo jačalo ekonomsko moč nove Jugoslavije in s tem bomo najuspešnejše preprečevali vojne provokacije.**

Volitve v našem okraju naj bodo ponoven dokaz velike zavesti delovnih ljudi, da je Osvobodilna fronta tista ljudska organizacija, ki je zedinila vse poštene rodoljube v borbi proti fašističnim razbojnikom na bojnem polju, danes pa vodi odločno borbo proti novim pojavom fašizma. Če so bili ljudski odbori v času Narodno-osvobodilne borbe istočasno tudi borbene organi proti oboroženim sovražnikom tolpa, morajo biti danes močna vodilna sila v borbi za premagovanje gospodarskih težav in pri razkrinkavanju vseh sovražnikov ljudstva. S tem geslom se pripravljamo na bližnje volitve.

nuar popolnoma prazne in neizkoriščane. Uprava stanovanjskega odseka ni predvidevala planskih nalog dotoka novih delovnih moči v Železarno in ni popravila barak za nastanitev delavcev. S tem smo ustvarjali veliko nezadovoljnost med došlimi delavci iz oddaljenejših krajev, ker smo jih morali zavračati zaradi pomanjkanja stanovanj.

Dogajajo pa se še druge škodljive nepravilnosti pri zaposlovanju delavcev. Zaradi vdora mrzlega zraka in padlega snega je gradbeno delo trenutno precej v zastoju. Ne moremo siliti delavcev, da bi pri nezadostni obutvi delali na mrazu, na drugi strani pa jih tudi ne smemo vreči na cesto in jim odvzeti živilske karte, kot se je to zgodilo pri Gradis-u na Jesenicah. Saj nismo v stari izkoriščevalski kapitalistični Jugoslaviji, kjer se je v času polnega obratovanja izkoriščalo delovno silo do maksimuma, v času zastoja pa se je delavca pognalo, od koder je prišel.

Gornji primeri zaslužijo vso grajo. Opozarjamo personalne referente posameznih gradbenih podjetij, da v bodoče posvetijo več pažnje tovarišem-delavcem, ki prihajajo iz drugih krajev in drugih republik naše države. Pri tem naj pomagajo še posebej sindikalne podružnice in uspeh bo zadovoljiv. Če pa se bodo te nepravilnosti ponavljale tudi v naprej, bomo krivce ožigosali pred vso javnostjo.

Sindikalni aktivist.

Železarna Jesenice

Enainšestdesetletna delavka tov. Zalo-kar Ivana, zaposlena kot ročna zavi-jalka v zavijalnici je v mesecih oktobru, novembru in decembru 1947 presegla normo za 33 procentov. V tovarni dela že 36 let in kljub svoji starosti služi danes za vzgled ostalim delavkam. Čestitamo!

Pregled izvršenih obveznosti za gradnjo zadružnih domov

Poročali smo že, da bomo v našem okraju gradili 15 zadružnih domov. V vsem okraju je bilo od sprejetih obveznosti že izvršenih: Kmetje so se obvezali, da bodo dobavili 132 m³ lesa, od tega so že oddali 39 m³. Obveznosti glede apna so znašale 16 m³, oddanega je bilo dosedaj 5 m³. Obveznost glede 60 m³ drva je ostala neizpolnjena. Prav tako ni bila izpolnjena obveznost glede gline, katere bi se moralo pripraviti 1400 m³. Isto velja glede 17 komadov smrek. V celoti pa je bila izpolnjena obveznost v prostovoljnih prispevkih, ki je znašala 140.000 din od katerega zneska je bilo že oddanih din 139.940, torej manjka le 60 din.

Nekatere obveznosti pa so bile tudi zelo prekoračene. Tudi so slučaj, da se je že pripravil gotov material, glede katerega sprva ni bilo podanih nikakih obveznosti. Od sprejete obveznosti 45 m³ peska se je dosedaj pripravilo 175 m³. Pripravljenega je tudi 50 m³ kamenja in 2.000 kom. opeke, glede katerih ni bilo obveznosti.

Iz navedenega poročila, ki obsega ves jeseniški okraj, izhaja, da se obveznosti glede gotovega materiala izpolnjujejo zelo počasi. Res je sicer, da je v poslednjem času nastopilo mrzlo vreme, in je padlo precej snega, vendar bi ne smelo vplivati v toliki meri v pripravih materiala za gradnjo zadružnih domov. Ko čitamo poročila iz drugih okrajev, vidimo, da so naše akcije možno zaostale. V prihodnji številki našega lista bomo poročali podrobno, koliko so posamezne organizacije in kraji od sprejetih obveznosti tudi dejansko že izvršili. V drugih okrajih se vršijo tudi tekmovanja med posameznimi gradilišči, vasm in poedinci, pri nas pa dosedaj še nismo prejeli nobenega poročila o tekmovanju.

Sind. kulturno-umetniško društvo Jesenice
Odsek za likovno umetnost „DOLIK“

RAZSTAVA SLIK

na Jesenicah v I. nadstropju Titovega doma.

Razstava odprta od 29. februarja do 10. marca 1948 od 8—18. ure

Razstavljena so sledeča dela članov in članic „DOLIKA“:

Pokrajine (olja, akvareli).

Portreti (olja, študije).

Rezbarska dela in plastika.

Poročilo o razstavi bomo objavili prihodnjič.

V spomin pokojnega Ažman Karla

V ponedeljek 23. februarja t. l. smo pokopali na Jesenicah ustanovnega člana in predsednika nadzorstva jeseniške Naproze.

Pokojnik je bil že takoj po prvi svetovni vojni leta 1918 agilen član takratne delavske organizacije SMRJ na Jesenicah in tudi član bivše splošne gospodarske zadrage. Kot poštenega delavca so ga kovinarji izvolili za blagajnika pri SMRJ, katero funkcijo je izvrševal v splošno zadovoljstvo vseh delavcev več let. Bil je tudi predsednik bivše delavske hranilnice.

Po prihodu okupatorja leta 1941 je bil kot zaveden delavec najprej zaprt v Begunjah, nato pa izseljen v taborišče Buchenwald. Kljub neizmernemu trpljenju v izgnanstvu ni nikdar klonil in je ostal zvest svojim idejam, vedno zaveden in pošten delavec. Globoko je bil prepričan v boljše življenje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

Ko se je po osvoboditvi izmučen vrnil na Jesenice, se je takoj oprijel dela in prevzel mesto predsednika komisije za razdeljevanje podpor pri Okrajnem ljudskem odboru. Kot organizator in poštenjak ter izkušen zadružni delavec je bil izvoljen tudi za predsednika nadzornega odbora Naproze.

Agilnega in vseskozi zavednega delavca bomo ohranili v trajnem spominu. Njegovim domačim izrekamo naše iskreno sožalje.

Konferenca aktivistov OF, AFŽ LMS in sindikalnih podružnic

Za nedeljo dne 22.2.1948 je bila sklicana konferenca vseh aktivistov jeseniškega okraja. Žal je nepričakovano visok sneg preprečil udeležbo aktivistov iz Bohinja ter skrajne gornjesavske doline. Iz istega razloga se konference ni mogel udeležiti tudi tov. minister Zoran Polič. Hvalevredno pa je, da so nekateri aktivisti in aktivistke prišli kljub visokemu snegu iz spodnjiesavske doline. Nekateri izmed njih so morali več kilometrov na celem gaziti sneg do železniške postaje. S tem so dokazali visoko zavednost in požrtvovalnost.

V odsotnosti tov. ministra Poliča je podal referat okrajni sekretar OF tov. Voljč Ignac. V svojem govoru je uvodoma poudaril, naj bodo osnovne smernice v našem nadaljnjem delu članki naših voditeljev v zvezi z novimi uredbami o preskrbi prebivalstva. S temi uredbami bi moral biti vsak aktivist do potankosti seznanjen. Zaradi tega naj aktivisti te uredbe preštudirajo, zlasti naj preštudirajo članek tov. Borisa Kidriča o vezanih cenah, ki je izšel v „Ljudski Pravici“ dne 16.2.1948 ter govor predsednika Vlade LRS tov. Mihe Marinka na II. zasedanju Ljudske skupščine LRS. Ta govor je bil objavljen v „Ljudski Pravici“ dne 18. februarja t. l.

Nadalje je tov. sekretar omenil, da smo kljub presegi plana delali tupatam precejšnje napake, zlasti nismo bili v stanju zainteresirati širokih ljudskih množic za plan. To je v glavnem vzrok, da je naše poljedelstvo močno zaostalo za industrijsko proizvodnjo. Premalo smo tudi ljudstvo seznanili o namerah tkzv. Marshallovega načrta, ki ni nič drugega kot krinka za moderno kolonialno suženjstvo zadolženih narodov. Kot primer je navedel Francijo, ki je bila še pred drugo svetovno vojno na svetovni pozornosti enakovreden partner Anglije, danes pa je padla v vrsto podrejenih evropskih držav.

Aktivisti so tudi premalo popularizirali uspehe, ki jih je naša ljudska država dosegla v kratki dobi po osvoboditvi. Naloga aktivistov je sedaj, da sistem trgovine po vezanih cenah popularizirajo in prikažejo našemu kmetu velike prednosti in koristi take trgovine. Te koristi so predvsem v tem, da bo kmet prišel po nizki ceni do industrijskih proizvodov, na drugi strani pa svoje pridelke lahko vnovčil potom odkupnega aparata zadrage. S tem se bo izognil raznim špekulantom, ki vidijo le svoje koristi na škodo skupnosti. Kmetu, ki bo prodajal svoje pridelke zadrugi po vezanih cenah, se bo to upoštevalo tudi pri odmeri davkov, ki se odmerja na podlagi prodajnih cen. Pri tem ne smemo pozabiti, da je sistem trgovine po vezanih cenah tudi velikega političnega pomena. S tem sistemom se bo močno izboljšala preskrba našega prebivalstva: na kmetih s preskrbo industrijskih proizvodov, v industrijskih centrih pa s preskrbo prehrane, kar bo dovedlo do še boljše utrditve in povezave delavcev in kmetov.

Da pa bodo zadrage kot prodajni in odkupni aparat mogle te naloge zadovoljivo vršiti, je nujna decentralizacija in reorganizacija zadrage. Zadrage v posameznih krajevnih ljudskih odborih naj se takoj odcepijo od dosedanjih velikih centrov in osamosvojijo. Posamezni sektorji zadružništva naj se združijo v eno samo zadrugo z različnimi odseki. Sploh naj velja načelo: Vsak krajevni ljudski odbor svojo enotno zadrugo!

Zadrage pa potrebujejo za uspešno delo primerne prostore. Ti prostori naj bi bili zadružni domovi. V našem okraju bomo v tem letu gradili 15 zadružnih domov. Z borbo za gradnjo zadružnih domov se istočasno spuščamo tudi v borbo proti sovražnikom ljudske oblasti in napredka naše vasi. Ti pripovedujejo bajke o skupnih kotlih, o ječi kmetov itd. Zadružni domovi pa bodo v resnici ponos vsake vasi in naše kmečko prebivalstvo bo našlo v njih vse, kar potrebuje za vsakdanje življenje. Tu bodo trgovski prostori, skladišča, prosvetne dvorane, odri, čitalnice itd.

Nato je tov. okrajni sekretar govoril še o

volitvah v okrajni ljudski odbor, o nalogah novih ljudskih odborov, o potrebi delovne sile v naših tovarnah in lesni industriji. O teh problemih je v današnji številki dovolj gradiva v drugih člankih, zato jih tu ne navajamo.

Ker veliko terenskih aktivistov zaradi snega na konferenci ni bilo navzočih, objavljamo najvažnejše naloge, ki stojijo pred nami v bližnji bodočnosti:

1. razširiti je treba dosedanje trgovsko mrežo;
2. popularizirati uredbe v zvezi z izboljšavo preskrbe prebivalstva;
3. zasigurati preskrbo racioniranega blaga po kartah;
4. kontrolirati upravičenost in neupravičenost potrošnikov racioniranega blaga;
5. organizirati trgovske odseke v zadrugah;
6. pospešiti decentralizacijo in reorganizacijo zadrug;
7. pristopiti h gradnjam zadružnih domov s pripravo materiala in razporeditvijo delovne sile;
8. voditi borbo proti špekulantom in sovražnikom ljudstva;
9. člani množičnih organizacij naj se zaradi reševanja gornjih nalog redno sestajajo.

Po referatu je sledila diskusija, v kateri je tov. sekretar dajal na vprašanja pojasnila in gotove nejasnosti še bolj osvetlil. Zlasti je aktiviste opozoril, da je treba pri razkrivanju sovražnikov ljudstva biti zelo previden, ker ni vsak nergač reakcionar. Mnogi naši ljudje so še nepoučeni baš po krivdi nekaterih aktivistov, ki izkrivljajo linijo Osvobodilne fronte. Sovražniki ljudstva so predvsem razne vrste špekulanti, ki hočejo živeti na račun skupnosti. Takim pa velja naša neizprosna borba. Aktivisti naj ljudi seznanijo z dosedanjimi uspehi ljudske oblasti in množičnih organizacij. Na predvolivnih sestankih in na zborih volivcev sploh naj se ne filozofira, ampak naj se obravnavajo vsakdanji problemi gospodarstva, govori naj se o zadružnih domovih, o kulturno-prosvetnem in političnem življenju kraja.

Ko je ugotovil dejstvo, da je na konferenci mladina slabo zastopana, so se aktivisti razšli z obljubo, da bodo sklepe konference na terenu oživotvorili.

Sindikalni tečaj na Jesenicah

Zaradi pomanjkljivosti in napak, ki so se dogajale v naših sindikalnih podružnicah, je nastala nujna potreba načrtnega dela vzgoje sindikalnih kadrov. Zaradi tega je okrajni sindikalni svet organiziral dva vzporedna sindikalna tečaja. Tečaja sta v prostorih tovarniške kazine na Jesenicah vsak terek in četrtek, prvi od 16. do 18. ure, drugi pa od 17. do 19. ure. Oba tečaja obiskuje 80 tečajnikov, to je 80% vseh prijavljenih. Od prijavljenih so se procentuelno najboljše odzvali železničarji, polovico vseh tečajnikov pa tvorijo kovinarji železarne. Tudi druge podružnice so dobro zastopane, žal pa pogrešamo delavcev podružnic gradbene stroke, ki niti niso prijavile nobenega tečajnika.

Tečajniki predavanjem, ki so zelo poljudna, pozorno sledijo. Če so bili tečajniki sprva malo boječi, sedaj živo posegajo v diskusijo. Pohvaliti moramo tov. Cilko, ki na vprašanja najboljše odgovarja. Tudi tov. Boris stavlja zelo zanimiva vprašanja in s tem ustvarja razpoloženje za živahno diskusijo.

Med tečajniki in predavatelji vlada toplo, tovariško ozračje. Čutijo kot ena družina, saj imajo pred seboj skupen cilj: oborožiti se z znanjem, ki ga bodo tudi znali izkoristiti v svojem delu. Prepričani smo, da bodo sindikalne podružnice, ki so na tečaju zastopane, dosegale v bodoče boljše uspehe in šle s hitrejšim tempom naprej.

Se besedo tečajnikom: Učite se, obogatite se s teoretičnim znanjem, brez katerega je uspešno praktično delo nemogoče!

Za pomoč grškim rodoljubom!

Akcija za pomoč grškim rodoljubom je v jeseniškem okraju naletela na ugoden odmev. Do danes smo prejeli sledeče podatke o pomoči:

1. OF Radovljica	din 1.489
2. Sindik. pod. lesnih del. Lipnica	din 125
3. AFŽ, Dvorska vas	din 810
4. Okrajni krivo-prom. Radovljica	din 680
5. Mestni kino Jesenice	din 4.008
6. Gas. četa, Žel. Jesenice-Javornik	din 3.256
7. AFŽ, Žirovnica	din 1.700
8. AFŽ, Moste	din 1.520
9. AFŽ, Breznica	din 1.800
10. AFŽ, Vrba	din 620
11. AFŽ, Selo	din 820
12. OF, Selo	din 1.500
13. AFŽ, Stara Fužina	din 619
14. Krajevna industrija, Bled	din 9.100
15. Zveza borcev NOV na Bl. Dobravi je poklonila	din 1.500

Ljubljanski književniki, ki so priredili v nedeljo, dne 29. 2. t. l. večer slovenske besede v Titovem domu na Jesenicah so donos prostovoljnih prispevkov v znesku din 1023 izročili odboru za pomoč grškemu ljudstvu.

Delavci Gradisa—Moste pa so se obvezali, da bodo s prestovljinim delom darovali za pomoč Grčiji 20.000 dinarjev.

V Bohinjski Bistrici je namenjen čisti dobiček ene kino-predstave in ene igre, ki se vrši 7. 3. 1948 v ta namen.

Istotako je organizacija AFŽ Blejska Dobrava sklenila, da bo čisti dobiček kulturne prireditve, ki se vrši 7. 3. 1948 darovala grškemu ljudstvu.

Dne 22. 2. 1948 je bila v Radovljici kulturna predstava, Čisti dobiček je namenjen pomoči grškemu ljudstvu.

Tečaj za trgovske pomočnike na Jesenicah

Z reorganizacijo in decentralizacijo našega združništva, to je z osamosvojitvijo zadrug v posameznih krajevnih odborih, z graditvijo združnih domov in z ustanavljanjem raznih trgovskih podjetij je nastala nujna potreba po novih strokovnih — trgovsko izobraženih kadrih. Da bi to izvedli, je ministrstvo za trgovino in preskrbo LRS organiziralo po vseh okrajih tečaje za trgovske pomočnike. Tak tromesečni trgovski tečaj se je pričel tudi na Jesenicah dne 3. februarja t. l. V tečaj se je prijavilo okrog 50 tečajnikov iz vsega našega okraja.

Dopoldne so v tečaju teoretična predavanja, kjer se poučuje: slovenščina, zgodovina, zemljepis, ekonomski sistem FLRJ, osnove knjigovodstva s korespondenco, blagoznanstvo z osnovami fizike in kemije, organizacija in tehnika trgovine ter računstvo. Popoldne so praktične vaje in so tečajniki razdeljeni v 4 skupine. Prva je zaposlena v okrajnem magazinu, druga v industrijskem magazinu, tretja pri Okrajni poslovni zvezi in četrta v trgovini „Koloniale“. Skupine se tedensko menjajo. Nadzor in vodstvo nad temi praktičnimi vajami ima tov. Lempl Milan.

Tečajniki so se z veseljem oprijeli teoretičnega učenja in tudi praktičnih vaj, ker bodo pridobili v razmeroma kratkem času vse potrebno znanje in vpogled v pravilnost trgovskega poslovanja.

Da bi bil uspeh tečaja čim boljši, so tečajniki ustanovili razredni odbor, ki ima dolžnost skrbeti za čim boljše uspehe in je odgovoren za napredek tečajnikov v internatu. Ta razredni odbor skrbi tudi za ideološko in gradnjo tečajnikov, za kulturno-prosvetno in fizikalno udejstvovanje. V tesni povezavi s predavatelji tečaja odstranjuje razredni odbor morebitne težkoče in nejasnosti, ki se eventuelno ponavljajo.

Po zaključku trgovskega tečaja se bo število trgovskega osebja znatno dvignilo, ker bodo tečajniki kot trgovski pomočniki izpopolnili vrzel pomanjkanja strokovnih kadrov. Na ta način bo tudi s te strani plan pravočasno in točno izpolnjen.

Dom igre in dela - dnevna skrb naših žena

Ko smo žene lanske jeseni načele vprašanje postaviti Doma igre in dela na Jesenicah, smo imele precej trdo delo s staro miselnostjo pri nekaterih materah, ki so zaposlene v produkciji. Zaradi tega smo že med pripravami za ustanovitev gledale na to, da smo dom opremile čim udobnejše in prijetnejše. Naša prosvetna oblast je upoštevala naše želje glede dobrega vzgojnega in upravnega osebja. Ustvarile smo resnično tovariško sodelovanje predstavnikov vseh množičnih organizacij, prosvetne oblasti, uprave Železarn in sindikalne podružnice kovinarjev. Danes je dom igre in dela na Jesenicah nepogrešljivo zatočišče naših najmlajših otrok, katerih matere so zaposlene v produkciji. Nekdaj nezaupljive matere izražajo sedaj veliko zadovoljstvo in hvaležnost za prizadevanje vseh odgovornih. Nadaja jih vesela zavest, da je otrok v vsakem oziru v najboljših rokah. Preko dneva je razbremenjena skrb za otroka, zvečer pa se v materinski sreči veseli zdravega in dobro vzgojenega malčka.

Na posvetovanjih zastopnikov vseh množičnih organizacij, ljudske oblasti, upravnega in vzgojnega osebja, sklepamo o ukrepih, ki bi odpravili eventuelne manjše nedostatke in delo izboljšali. Zaradi skladnosti domače vzgoje in v domu je bil sprejet sklep, da bodo ob nedeljah skupni razgovori s starši.

Sindikalna podružnica kovinarjev je prevzela obveznost, da bo preskrbela domu peščenjak in mize za modeliranje, da se bodo otroci že sedaj seznanjali s posameznimi panogami naše produkcije in osnovnimi elementi prirode, prometa, komunikacije itd.

Ljudska mladina in vzgojno osebje pa bodo uredili lutkovni oder, za katerega naši mali pridno šivajo oblačila igralcem — lutkam. Za razvedrilo in glasbeno vzgojo se v domu nahaja radio in harmonika. Potrebovali bi tudi klavir ali pianino. Čut za lepoto se otrokom privzga s smotno in okusno ureditvijo prostorov, napisi, ilustracijami, okraski, cvetlicami itd. Za uspešen napredek v šoli je prevzel skrb sindikat prosvetnih delavcev, katerega člani večkrat prihajajo v dom in nudijo otrokom vso pomoč pri učenju. Tudi pogosti obiski iz drugih krajev našega okraja dokazujejo veliko zanimanje delovnih ljudi in organizacij do te ustanove.

V bližnji bodočnosti bo v bivši Klinarjevi vili urejen nov Dom igre in dela, kjer bodo ustvarjeni še boljši pogoji za življenje in vzgojo otrok. Posebno dragocena pridobitev bo prostran, lepo urejen vrt, kjer bodo otroci prebili večino časa na svežem zraku. Uprava Železarn bo investirala primerne zneske za fizikalne naprave in ureditev igrišča. Sedanji dom pa bo preurejen v otroške jasli.

Jesenice - Proslava 30 letnice ustanovitve Rdeče armade

V ponedeljek dne 23. februarja t. l. je bila na Jesenicah na pobudo Zveze borcev NOV proslava ustanovitve Sovjetske Armade. Po uvodnem pozdravu predsednika Zveze borcev. tov. Benedičiča je govoril šef vojnega odseka tov. Komandin o pomenu sovjetske armade za osvobodjenje narodov.

Po slavnostnem govoru so gojenci državne gimnazije na Jesenicah zapeli pod vodstvom tov. prof. Pintariča tri partizanske pesmi, nato pa je še sindikalni pevski zbor zapel tudi tri borbene pesmi. S tem je bila proslava zaključena.

Če je prireditev po svoji vsebini lepo uspela, pa je nerazumljivo, da se na Jesenicah, kjer sta dva velika odra, prirejajo proslave z množičnimi nastopi v kinodvorani, kjer ni odra. Ker je bil to že drugi slučaj, da se je za množične nastope uporabljala kinodvorana, bi prirediteljem svetovali, da bi se to v bodoče ne dogajalo več. Zelo neprijetno namreč učinkuje na gledalce, ko se nastopajoči drenjajo skozi

dvorano, da bi se prerili v ospredje in nastopili. Dvorani v Titovem in Fizikalnem domu bi morale v takih slučajih biti prirediteljem vsekakor na razpolago.

Borec.

Prispevki za gradnjo združnih domov

1. Gasilska četa železarnice Jesenice-Javornik	din 7.000
2. Državna gimnazija Jenice-Javornik	din 1.250
3. Sind. podr. železničarjev Jesenice	din 1006
4. Sind. podr. kurilnica Jesenice	din 787
5. Sind. podr. kraj. ind. obrt Jesenice	din 471
6. Sind. podružnica sodišče	din 170
7. Sind. podružnica kovinarjev se je obvezala darovati v letu 1948 eno dnino v korist gradnji združnih domov.	

VESTI

Teden tehnike od 6. do 13. marca

Od 6. do 13. marca 1948 bo teden tehnike, ki naj bo posvečen dvigu kmetijske proizvodnje in popularizira pomen tehnike za komunalno gospodarstvo. Ljudske univerze naj v povezavi z društvom tehnikov in inženirjev prirede predavanja po vseh večjih centrih okraja. Dopisniki naj pišejo o iznajdbah novatorjev.

Zavarovancem in svojem socialnega zavarovanja

Sporočamo, da v slučaju potrebe zdravniške pomoči na domu upoštevajo sledeče:

1. Na prijave, ki bodo dane dežurnemu zdravniku do 12. ure, se bo obisk izvršil istega dne.
2. Na prijave, ki bodo dane po 12. uri, se bo obisk izvršil naslednjega dne.

3. Na prijave po 12. uri se bo obisk izvršil na domu le v izredno nujnih slučajih, katerih upravičenost bo ugotovil dežurni zdravnik.

Državni zavod za socialno zavarovanje
Ekspozitura Jesenice

Popravek

V četrto številko našega lista se je v dopis iz Javornika „Delovanje AFŽ v letu 1947“ vrnila pomota, ki je smiselno pokvarila vsebino zadnjega stavka. Stavek se mora pravilno glasi: „Hudo nam je, ko vidimo, da so naši otroci prepuščeni cesti, me žene pa se ne moremo vključiti v produkcijo itd.“

Na sedmi strani je pod sliko „Udeleženci šahovskega turnirja za prvenstvo Gorenjske“ pomotoma označen kot avtor fotografije Slavko Smolej. V resnici je avtor te slike tovariš Franc Torkar.

SLAVA JUNAKINJAM - ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA TERORJA

1. **Angela Saračević** roj. Svetina, dne 30. 5. 1909 na Jesenicah.

Krvoločni fašistični razbojnik lovi ljudi, jih ubija, strelja, obeša, meče v ogenj, jih pošilja v taborišča smrti, kamor je tudi ona kot neustrašena borka za pravice delovnega človeka dospela marca 1943. Svoje trpljenje je zaključila dne 1. novembra 1943, ko je podlegla krvo- lokom in bila sežgana v eni izmed mnogih v krematoriju Auschwitz.

2. **Silva Janša** — partizanka Darja, hčerka železničarske družine na Hrušici je že 9. maja 1943 zapustila dolino in ramo ob rami s hrabri- rimi borci pomagala zaslužnjeni domovini. Sil- na je bila njena vera v svobodo in zmago ljud- stva. Februarja 1944 je bila v bunkerju pri Škofji Loki obkoljena po belogardistih in Šva- bih, toda partizanka Darja je s trojico parti- zanov herojsko sprejela borbo. Razbesneli fa-

Angela Saračević

šisti so bunker z ročnimi granatami zažgali. Na pogorišču so ostale očrnele kosti štirih hrabrih borcev.

3. **Zumer Marija**, poročena Potočnik, je rojena 2. avgusta 1900 kot hčerka delavca v Gorjah. Ob prihodu okupatorja je stanovala s svojim možem — španskim borcem — na Ko- roški Beli. Junija 1941 je bila aretirana in od- vedena v Begunje. Od tam je bila odpeljana v koncentracijsko taborišče Rawensbrück, kjer je vsled izčrpanosti podlegla 5. februarja 1944. Njena jeklene volje ni zlomilo ne preganjanje bivših jugoslovanskih vlastodržcev, ne zapori in ne nevarnosti. Odločna borka do posled- njega diha je zvesto stala v vrstah Komunisti- čne partije.

4. **Stegu Branka** je bila rojena 26. marca 1906. Bila je poštna uradnica na Jesenicah. V Osvobodilni fronti je aktivno sodelovala že od leta 1941. Bila je izdana, aretirana od Gestapa in odvedena v Begunje 30. marca 1943. Po šti-

Silva Janša

rih mesecih so jo pregnali v koncentracijsko taborišče Auschwitz, kjer je zaradi trpljenja in mučenja po petih mesecih umrla.

5. **Janša Marija**, imenovana Dežmanova mama, iz Ribnega, je imela v partizanih tri si- nove. Zaradi tega so jo okupatorji 11. januarja 1944 selili. Avto z izseljenci pa se je blizu Mo- šenj prevrnil in Dežmanova mama se je ubila. Ker je med tem zločinski okupator njen dom že zapečatil, so jo pripeljali k njeni hčerki v Bodešče in jo tam položili na mrtvaški oder.

6. **Obлак Marjeta**, vdova Benedičič, roj. 3. 5. 1880 na Jesenicah je ena izmed tisočih žena, ki jih je okupator s pomočjo domačih izdajal- cev pregnal z domačega ognjišča. Izseljena je bila leta 1942 v Nürnberg. Domotožje, h kate- remu se je pridružila še sinova smrt, jo je tako potrla, da je od žalosti zbolela in umrla 11. aprila 1943. Njen grob se nahaja nekje v Vern- fels—Spalt v Nemčiji.

7. **Šiviceva Marica**, p. d. Konradova iz Je- senic, roj. 4. 12. 1924, je bila v partizanih sprva pod Stolom, nato pa v Kropl. Pozneje je s Prešernovo brigado odšla na Primorsko, kjer je bila vestna in predana bolničarka. Tri me- sece pred osvoboditvijo je po 14 mesecih zve- ste službe domovini darovala svoje mlado živ- ljenje.

8. **Belčeva Mici** iz Save je bila aktivistka Osvobodilne fronte in je v septembru 1944 leta

vstopila v NOV. Bila je partizanka-kuharica na Možakli. V hajki novembra 1944 je bila ranjena v trebuh. Domači izdajalci — belogar- disti so jo ujeli in ustrelili. V svobodi leta 1946 je bilo njeno truplo pripeljano na jeseniško pokopališče, kjer počiva skupaj z ostalimi ju- naki-borci.

Vovk Terezija, roj. Brodnik je bila hči za- vedne slovenske družine v Bistrici v Rožu na Koroškem. Že kot mlado dekle je odšlo z doma za delom, ki ga je našlo na Jesenicah. Poročila se je in kot mlada mati bila skrbna gospodinja tem otrokom in dobra žena svojemu možu.

Prišla je okupacija. Nemški fašistični zlo- činci so jo — petdeset let staro — bolno, pre- selili v Nemčijo. Poleg muk izgnanstva jo je mučil še sklepni revmatizem in oslABLJENO srce. Ločena od svojih otrok je polagoma hiralala in slabela. Vendar to še ni bilo vse. Čez pol leta

Žumer Marija

ji je v fašističnem taborišču umrl mož in ostala je povsem sama in brez pomoči. Leta 1944 jo je zahrbtna bolezen položila na posteljo. Njena edina želja, da bi se vrnila v svobodno domo- vino pa se žal ni uresničila. Umrla je 1. julija 1945, 14 dni pred povratkom ostalih izseljen- cev.

Večna slava spominu padlim borkam za svobodo!

Zavedamo se, da so gornji podatki zelo po- mankljivi tako glede navedenih žrtev, še bolj pa glede števila žrtev. Objavljamo podatke, ki so nam bili pravočasno dosegljivi —

Uredništvo.

Žene imajo bolj kakor kdo drugi pravico odločno nastopiti proti vsem vojnim hujskačem in sovražnikom miru

★ KULTURA IN PROSVETA ★

Literarni večer slovenskih književnikov za pomoč grškemu ljudstvu

Kot v ostalih večjih krajih Slovenije, je bil tudi na Jesenicah v nedeljo dne 29. februarja 1948 literarni večer slovenskih književnikov za pomoč grškim rodoljubom. Obiskali so nas znani slovenski pesniki in pisatelji pod vodstvom tov. Bratka Krefta. Svoja dela so brali: znani borec za pravice primorskega ljudstva tov. Bevk France, Anton Vodnik, Mira Pucova, Lili Novy, Igor Torkar, Ludvik Mrzel in Ivan Minatti.

Uvodoma je pozdravil navzoče književnike predsednik okrajnega sindikalnega sveta tov. Kristan Franc, ki se jim je zahvalil za plemenito gesto, ki so jo naši ustvarjalci umetne besede pokazali v zvezi z akcijo za pomoč grškemu narodu.

V dvorani je bilo navzočih okrog dvesto ljudi, ki so nastopajoče književnike prisrčno pozdravljali. Zal moramo ugotoviti, da nismo opazili v dvorani nekaterih predstavnikov jeseniških množičnih organizacij, niti niso bili navzoči vsi člani odbora za pomoč grškemu ljudstvu. Te napake naj bi se v bodoče odpravile.

Čakalnica za matere in otroke na jeseniški postaji

Na jeseniški postaji je bila decembra 1947 otvorjena čakalnica za matere in otroke, ki je bila nujno potrebna zaradi velikega potniškega prometa. Potujočim, nosečim materam ali njihovi dojenčkom smo hoteli v danih možnostih vsaj nekoliko olajšati muke potovanja. Res je sicer, da je ta prostor majhen, vendar pa so ga žene tako opremile, da je ljubeč in dokler ne bo zgrajena za to posebna stavba, odgovarja svojim namenom. Z veseljem pa žene ugotavljamo, da je bila to akcija, ki se nam ni oporekala. Pohvaliti moramo tov. Varla, ki nas je vsestransko in z razumevanjem podprl.

Sindikalna knjižnica na Jesenicah v letu 1947

Knjižnica, ki je največja v okraju, je imela lani 7740 obiskovalcev, in sicer 3886 moških in 3912 žensk. Po poklicu je bilo 3912 ročnih delavcev, 3222 mladine, 591 intelektualcev in 10 kmetov. Nizek odstotek kmetov je opravičljiv zaradi industrijskega značaja Jesenic.

Knjižnica ima preko 4600 knjig, od tega je bilo v obtoku med letom 14.448 leposlovnih, 357 znanstvenih in 118 političnih ter 2123 zvezkov mladinskih knjig v slovenskem jeziku.

Miklova Zala v sužnosti. Slika prikazuje srečanje Zale s svojim očetom v ječi. S skupnimi močmi sta našla pot v svobodo.

Srbohrvatskih knjig je bilo v obtoku 315 leposlovnih in 7 zvezkov politične in znanstvene vsebine. Nemške leposlovne knjige so bile izposojene v 1587 slučajih, 60 znanstvenih in 3 politične. Ruskih knjig je bilo izposojenih 9 komadov, kar dokazuje, da se naši ljudje še niso v dovoljni meri priučili največjega slovanskega jezika.

Nadalje je bilo izposojenih 54 francoskih, 23 angleških in 16 italijanskih knjig.

Omeniti je, da je jeseniška sindikalna knjižnica imela ob ustanovitvi februarja 1946 samo 400 knjig. Da je v dveh letih dosegla današnje močno številčno stanje, se je zahvaliti upravi Narodne imovine ter drugim ustanovam in posameznikom, ki so odstopili knjige knjižnici. Novih knjig je bilo v letu 1947 nabavljenih 754, pristopilo pa je 355 novih čitateljev.

Koroška ljudska igra „Miklova Zala“ sedemnajstič na jeseniškem sindikalnem odru

Na željo ljudstva „Miklova Zala“ še vedno nastopa na jeseniškem sindikalnem odru. Da se je ta igra ljudstvu tako priljubila, je pripisati dvojnemu dejstvu: prvič naše ljudstvo z globokimi simpatijami spremlja borbo koroškega ljudstva za svojo svobodo, drugič pa v igri gleda svojo zgodovino. Prvič v zgodovini je slovensko ljudstvo — po zaslugi imperialistov brez koroškega — doseglo popolno svobodo. „Miklova Zala“ je simbol slovenske preteklosti. Tisoč let je naše ljudstvo ječalo v suženjstvu pod vsemi mogočimi tujimi vladarji, cesarji in kralji. Vera v svobodo in pravico pa ga je spremljala skozi ves ta čas.

Upravi Mestnega kina Jesenice

Sem stalen obiskovalec kinopredstav na Jesenicah. Kljub dobremu repertoarju bode v oči notranost dvorane. Gola je in prazna. Kar vidiš danes v slehernem delavskem in bajtarskem stanovanju, uradu ali ustanovi — dvorana mestnega kina na Jesenicah nima — nima slike našega velikega voditelja maršala Tita. Manjka seveda tudi slik velikih voditeljev delavskega razreda Lenina in Stalina. Dvorana je tudi brez državnega grba, simbola bratstva in edinstva jugoslovanskih narodov.

Uprava Mestnega kina je lani poslopje in dvorano lično prepleškala. To pa je bilo tudi vse. Ne morem razumeti, da bi to rentabilno podjetje ne moglo najti sredstev za nabavo potrebnih slik in državnega grba. Pa ne samo to. Zavedati se moramo, da je kino močno orožje za dvig novega patriotizma in zavesti naših ljudskih množic. Upravi kina bi priporočali, da od časa do časa okraši dvorano s primernimi parolami in v diapozitivih prikazuje življenje in dogodke iz njene neposredne bližine — iz obratov železarne.

Zmago.

Likovni umetniki in ljudski pisatelji!

Izkoristite svoje talente ter slikajte in opisujte dela na gradiliščih!

Odlomki iz dnevnika žene

23. aprila 1943

Opičji obraz mi je s surovim glasom odprl vrata bunkerja št. 9 v Begunjah. Ne vem, kaj je z menoj. Več kot tri ure sta me mrcvarila gestapovca Cvik in Linke. Izmučena sem do smrti. Vse telo je razmrcvarjeno, podpluto, kri curlja iz telesa na več mestih.

Ha, Linke! Trikrat si se šel krepčat z vinom, da bi lažje in še bolj divje vihtel bikovko nad žensko, ki je ne poznaš. Svojo moč in juhaštvo Hitlerjevega borca si pokazal, ko si z okovanimi škornji skakal po onesveščenem telesu žene. Res, junak si!

In ti, Cvik! Na moje vprašanje, zakaj me pretepaš, si zmedeno odgovarjal, da še nikdar nisi tepel ženske. Hotel si vedeti, kje je mož, kje so fantje, kdo jih podpira itd.

Bodite brez skrbi, moji partizani, nič se ne bojte, ne bom vas izdala. Pozdravljen moj mož, nekje v temnem gozdu. Ne bom te nevredna.

27. avgust 1943.

Povedali so nam, da jutri odrinemo na pot. Koliko strašnih dni sem doživela v kratkih

4 mesecih med temi zidovi. Koliko sem videla trpljenja in brezprimernega junaštva naših ljudi. Nepozabni ostanejo smrtni kriki dvajsetih žrtv, streljanih v tilnik.

Da bi mi trpljenje povečali, so mi dovolili obisk tovarišice, ki je pet tednov z menoj prebivala v celici št. 16. Povedala mi je, da mož ni več živ, da ga je zadela sovražna krogla...

18. september 1943
Auschwitz!

Spuščajo nas iz vagonov, kjer smo bili stlačeni kot sardine. Policaji surovo suvajo bedne žrtve. Ura je dve po polnoči, lune ni, da bi svečila. Nebo je posuto z zvezdami, ki pa se nam zde tako tuje, kot še nikjer nikoli. „Marš banda!“ kričijo policaji in vsakih par korakov kdo omahne. Tam se zvrne oslajeno mlado dekle, tu se zvali skrušena starka. S krepkimi brcami in surovimi udarci nam pomagajo na noge.

V daljavi mežika morje luči. V pozdrav? Ne! V zasmeh! Tam je tista žična ograja z elektriko, o kateri smo že slišali toliko groznega. Nismo se zmotile.

No, sedaj smo na varnem, za žico. Zbogom prostost in svoboda! Mi smo v lagerju...

Zdani se je. Kličejo nas k mizam, kjer dobi vsaka listek s številko. Uslužbenke nam številke tetovirajo na roke. Krik in cviljenje se razlega po baraki, a vsak glas se v grlu uduši, kajti surov SS-ovec vihti nad nami gumijevko.

V vrsti se pomikamo k drugi mizi. Moramo se sleči do golega. Drget pretresa telesa, sram in strašno ponižanje polnijo ženska srca. Par ljudi stoji s škarjami in brivskimi aparati... Po tleh padajo krasne kite in nežni kodri, a tam stoje nepoznana telesa, gola in oguljena kot bi se pravkar rodila. Tam vidimo kupe cunj. Ali so to naše obleke? S studom smo jih prijemale v roko, z še večjim studom smo jih oblačile. Bilo je vse razcefrano in smrdelo kot bi bilo potegnjeno iz stranišča. Na oblekah smo opazile vse polno uši in gnid. Smrtna zona gre po životu, ko oblačimo to svinjarijo na sebe. Bose smo. Dobimo ogromne lesene cikle, vsaka drugačne oblike in mere.

V to grozoto nenadoma vpade od nekod kričanje in jokanje. Vrata se odpro in roj živih mrličev se vsuje na levo stran naše barake. Iz njih ran se cedi kri, gnoj in voda. Nekdo zašepeta: Iz revirja so, žrtve bolha in uši, ki jih

FIZKULTURA

Za pravilno vzgojo alpskih kadrov

Daleč so za nami žalostni časi, ko so po naših gorah hodili in zmagovali samo tujci, naši priznani planinski vodniki pa so bili zaničevani pomočniki.

Pozno je vzel naš človek naše planine v svojo last. Šele novejša generacija je zmagovala probleme naših sten in črtala preko sten in grebenov svoje domače smeri. Šele s tem momentom so naše gore postale res splošna last. Tam v stenah nad prepadi, v pripeki žgčega poletnega sonca in v ledenem mrazu zime, se je kovala in vzgajala nova planinska in plezalna generacija. Iz mladine so rasli borbeni ljudje kot kačipot za bodoči razvoj našega množičnega planinstva in vrhunskega alpinizma.

Vidnejši napredek pa smo opazili šele v pogojih svobode, ko ljudska oblast nudi vse ugodnosti zdravega razvoja vsestranske fizkul-

ture, ki mora postati last delovnih množic. Množice delovnih ljudi in mladine so bile napotene v svet gora, da se tam obogatijo z lepoto in veličino domovinske ljubezni, ki danes premaguje velike delovne obveznosti.

V gorah se vzgaja nov rod zdravih ljudi, ki so pripravljeni vedno in povsod braniti dragocene pridobitve narodno-osvobodilne borbe in utrjevati ljudsko oblast. Vrata v planinski svet so na široko odprta. Tam na snežnih poljanah, ki so obsejane od zlatega in blagodejnega pomladnega sonca, na grebenih, ki so okrašeni s snežnimi opastmi, v silnih in prevesnih stenah, si borbeni mladež z neustrašnim pogumom utira nova pota.

Odbor za planinstvo in alpinistiko pri Fizikalni Zvezi Slovenije je pravilno razumel in usmeril svoje delo. Širom domovine se ustanavljajo alpinistični odseki, v katere se rekrutira delavska in srednješolska mladina. Moderna alpinistika se bistveno razlikuje od one, po kateri je stopalo naše planinstvo v prošlosti. Pot mladih kadrov — alpinistov je začrtana jasno in vodi strmo navzgor. Mladi alpinistični odseki so jamstvo, da bomo imeli v najkrajšem času številne in pravilno vzgojene planince in vrhunske alpiniste. Iz njih bodo izšli požrtvovalni gorski reševalci, ki bodo v stanju zmanjšati ali celo preprečiti številne planinske nesreče.

Polletni šolski odmor so alpinistični odseki pravilno izkoristili. Priredili so vrsto zimsko-alpskih tečajev, v katerih so mladi alpinisti pod strokovnim vodstvom najboljših instruktorjev pridobili veliko teoretičnega in tehničnega znanja.

Med vsemi tečaji je brez dvoma najbolje uspel tečaj alpinističnega odseka Jesenice pod vodstvom mladega in odličnega alpinista Janeza Krušica. Tečaja na Vršiču so se udeležili trije tečajniki iz Tržiča, trije iz Kranja, dva iz Radovljice, eden iz Mojstrane in 16 iz Jesenic. Ta povezava je najlepša slika skupnega dela gorenjskih alpinistov. Z odličnimi predavanji in uspešnimi turami na Prisojnik in Mojstrovko se je na tem tečaju vzgojilo lepo število mladih alpinistov. Poleg navedenega tečaja Gorenjcev je bil sličen tudi na Kokrškem sedlu in na Korošici.

V teh tečajih se je teoretično in praktično usposobilo preko 70 mladih alpinistov.

Zuro.

Na vrhu Martuljkove Ponce pozimi. — Za take ture je potreben cepin, dereze, vrvi — ter moči in vztrajnosti

Narod, ki se bori za svojo svobodo, je nepremagljiv

je tu na milijone. Zatiskamo oči, da bi ne videle, tiščimo zobe, da bi ne govorile.

Na rokave umazanih oblek nam prišivajo številke. Sedaj nisem več človek. — ampak številka...

Postavijo nas v vrsto po pet in pet in gremo dalje — v blok številka 7.

Ceprav ni bilo daleč, se nam je zdelo strašno dolgo. Noge, ožuljene od cokel in zrezane od kamenja, so krvavele. Marsikatera žena se je zvrnila v strašno blato, iz katerega se ni mogla sama izkupati. Še par korakov. Pred blokom smo.

Kaj? Saj to je vendar ženski lager, pa se nam nasproti postavljajo v vrste moški v strganih vojaških cunjah. Kaj to pomeni? Nekdo nam pojasni, da to niso moški ampak ženske — židinke, ki se ločijo od ostalih s tem, da nimajo ženskih progastih cap, ampak stare vojaške obleke z rdečimi križi na hrbtu. Naš blok je torej židovski blok, najslabši blok.

Po dolgem čakanju nas spustijo v blok. Spet novo, strašno razočaranje! Na umazanih in strganih slamnjačah se stiska 7 do 10 ljudi. Čepimo ena na drugi, ležati ni mogoče, niti sedeti. Začne nas pikati in gristi na vse strani.

Tisoče bolha se je vrglo na nas. Praskamo se kot obsedene do krvi. Na spanje ni misliti. Od časa do časa mi pade glava za trenutek na kolena in v spomin prihajajo besede, izrečene nekje med potjo: „Auschwitz, Auschwitz, grob Evrope!“

8. marec 1945

Katovice.

Komaj držim svinčnik, toda po dolgih mesecih moram zapisati vsaj nekaj spet. Ne bom pisala o strašnem trpljenju in umiranju v lagerju. Preslabotna sem še. Zapisati pa moram tole: 27. januarja smo bili rešeni, osvobodili so nas — junaki Rdeče armade. O, zlata svoboda! S kolikšno ljubeznijo skrbijo rdečearmejci za nas! Postopoma izpraznjujejo kraj groze in smrti in ljudi, ki so se že nekoliko okrepili, transportirajo v zbirne baze. Tudi več Jugoslovancev je že pred nami odšlo v Čenstohovo.

Sinoči so nam rdečearmejci priredili krasen koncert v proslavo današnjega dne — mednarodnega praznika žena. Kako ognjevit je govorila ruska duša — kapetan Anuška.

DOPISI

Kranjska gora

V nedeljo 22. februarja t. l. je šolska mladina skupaj z mladinci in našo vojsko počastila dela naših velikih mož in 30 letnico ustanovitve hrabre Sovjetske armade. Šolska mladina je nastopila s pestrnim sporedom: petje, ritmične vaje, deklamacije in zborna recitacija. Mladinci in vojska pa so uprizorili enodejanko „Dekle iz severa“. Vse točke so bile sprejete z velikim navdušenjem in žele splošno odobravanje. Proslava je resnično lepo uspela. Žal je večji obisk oviral snežni metež, zaradi katerega ljudje iz sosednjih vasi niso mogli priti v polnem številu.

S to proslavo je naša mladina dokazala, da razume veliki čas, v katerem živi, saj je čisti dobiček izročila gradbenemu fondu za bodoči zadrudni dom.

Priprave za proslavo 8. marca — praznik žena — so v polnem teku.

S. D. M.

Ribno

Tukajšnje prebivalstvo z veseljem prebira „Jesenškega kovinarja“. S ponosom so ljudje brali zlasti tretjo številko, v kateri je bilo vsem našega krajevnega odbora posvečenih precej vrstic. Iz te številke smo razvideli, da smo pri nas prevzeli dosedaj največ individualnih obveznosti v zvezi z gradnjo zadrudnega doma. To pa najbrže ni šlo v račun protiljudskim elementom. Ko je bila akcija za gradnjo zadrudnega doma v polnem teku in so posamezniki prevzemali večje ali manjše obveznosti, se je kar čez noč pojavila še neka druga akcija in parola: Sezidajmo župnišče, to je važnejše od zadrudnega doma!

Smešno sicer, toda resnično. Naši ljudje pa so dovolj pametni, da takim zavajanjem ne bodo nasedli. Nimamo nič proti zidavi župnišča, vendar je vsakemu otroku jasno, da bo zadrudni dom služil koristim več sto ljudi, župnišče pa v najboljšem slučaju — dvema ali trem.

Clan OF

Z ucedniške mize:

Ponovno prosimo vse odbore OF, AFŽ, LMS in sindikalnih podružnic, da javijo točne naslove stalnih naročnikov „Jesenškega kovinarja“, da jim ga bomo v bodoče lahko pošiljali na dom!

Dopisniki! Poročajte tedensko o življenju vašega kraja: o gradnji zadrudnih domov, gospodarskem, kulturnem in političnem življenju ljudstva, o organizaciji preskrbe prebivalstva po novih uredbah itd.

19. marca 1945

God mojega moža! Kako težko mi je pri duši, kako se trga srce. Toda nočem, da bi me videli slabo. Vem, dragi moj mrtvi Jože, da tudi Ti tega nočeš. Če bi me videl danes, bi me ne spoznal.

Veš, dragi moj! Iz Tvoje, nekdanje zdrave in kipeče žene so nemške zverine napravili bedno bitje. Le hrabrim rdečearmejcem se moram zahvaliti za življenje. Telo je uničeno, duh pa ni klonil niti takrat, ko je bilo najtežje. Ponosna sem, da sem bila Tvoja žena, ki si dal življenje za domovino...

Dragi Jože! Tvoja žena bo vedno hodila po tvojih poteh. Bolna je in vsa revna, a bogata izkušnja v trpljenju. Če te pred več leti nisem prav razumela, bom zdaj znala ceniti in razumeti pravo svobodo. Borila se bom, da bo nad slovensko zemljo plapolala zastava svobode. Dokler ne bodo fašisti in njih domači podrepaniki do kraja uničeni.

Antifašistka.

Uredništvo in uprava: Jesenice, Titov dom. — Izhaja dvakrat mesečno. — Odgovorni urednik: Gasar Verko, Jesenice.

Tisk Gorenjske tiskarne v Kranju. 759 48